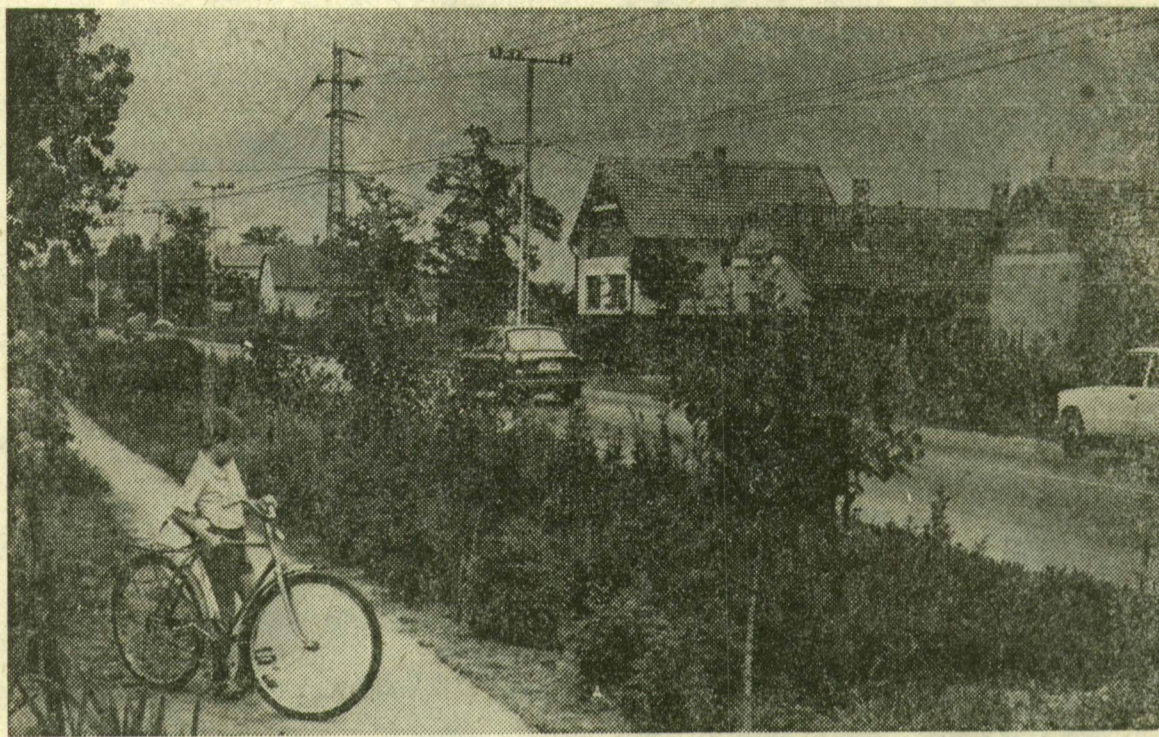

Sándorfalvi tudósítások

Ma még csak találgatás: haza tudja-e csalogatni a téész a városba ingázó sándorfalviakat? A hirtelen ipari megélénkülés ezelőtt jó pár évvel szinte beszíppantotta dolgozni Szegedre Sándorfalvát. A falu munkaképes lakosainak jóval több mint a fele utazgatott nap mint nap a megélhetés után. A másirányú változással sokan megfordították a szekér rúdiát, de még mindig hatvan százalékra taksálják a Szegedre ingázókat. Elsősorban a falubeli munkalehetőségek alakulásától függ a végleges hazatelepedés. A Magyar—Lengyel Barátság Tsz jó irányba mozdult. Megerősítette a gazdálkodást, és vagyona gyarapodásával meg is tudja fizetni a munkába járókat. Ennek első lépcsőfoka, hogy a téész indíttványozására és mindennapos sürgetésére gázt gyűjtnek Sándorfalván. Régi óhaja ez már a falunak, de a dolgok most jöttek jól össze. A gázvezetésre a falusi üzemek társultak, és az áfész kivételével, a pénzüket is adták a közös kalapba. Az előzetes számítások szerint csaknem tizenötmillió forintba kerül a vezetékek és a szükséges berendezés, amelyet a Dél-alföldi Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat adott. A munkákat a téész vállalta, tízmillió forintot áldozott az olcsóbb tüzelőanyagért. Csak a korai aratás akadályozta meg a közöset, hogy végleg levegűk az olajégőket a szűrítők kazánjairól. Emiatt — a vágóikkal ellentétben — olajjal kezdték meg az árpa és a búza szűrését. Az idén még csak a közintézményekben állhatnak át gáztüzelésre, de már alakulnak az utcák társulásai is, hogy minél hamarabb és zökkenők nélkül vihessék a házakhoz is a tisztább és olcsóbb tüzelőt.

Falusi örömök

Sándorfalva tíz évvel ezelőtt is ilyenek mutatta magát, mint most. Pedig már akkor is fölfedezhetőek voltak a mindennapokat szépítő serénykedések. Az évtizedes gyarapodás a tanácsi kimutatásokban hamarabb található, mintha végig kellene gyalogni, a kicsinek semmiképp se nevezhető, 455 hektáros falut. Aképpen tömöríthető az elmúlt tíz év, hogy megépült 18 kilométer hosszú vízelvezető csatorna, és még négy kilométerrel meg is hosszabbodik. Két ártéri kutat fúrtak és 20 lakást építettek a közös pénzből. Négy és fél kilométeres a betonút, járható minden időben az elmúlt tíz év jóvoltából. Kövesúton fordul a busz a templom körül és a Petőfi Emlékkönyvtár se szegyenkezik, három szobája lett az egy helyett. A lakók és a tanács pénzéből bővítették a vízhálózatot, tavaly vitték át a vizet a sövényházi út másik oldalára. Most már minden házban csatornázott ereszthetik a vizet az otlakók. (Az elhasznált víz vezetésére még nem épült a megfelelő csatorna de az idei tanácstag beszámolókon, falugyűléseken ezt már érélyes hangok követelték.)

Két éve kezdték az utakat homokbetonnal keményíteni. Az újfatta útfektetés lényege, hogy a méretre szabott mederbe rotátorral keverik össze a cementet és a homokot, locsolják, géppel tapossák, pihentetik és megint tapossák, majd ráöntik a bitumint. Lényeges még ennél az eljárásnál, hogy csak az

utolsó munkáért „szükséges” fizetni, a többi a lakók összefogásával készül. A cementrel való a tanács, a gépeket a téész, a munkaerőt meg a falu adja. Tavaly a Jókai utca lakóin segítettek, most a Felszabadulás és Széchenyi utcán a sor. A közösködésbe az utcában működő két ipari szövetkezet is besegít. Körülbelül ötszáz méterre kötik össze a két kövesutat. Az utcabelieknek ötezer forinttal kellett „beszállniuk a buliba”. Az idei tavasz más örömmel is szolgált. A művelődési ház pinceszobájában bővült és a fiatalok negyven ezer forintos társadalmi munkával toldották meg a tanácsok pénzt.

A tavalyi társadalmi összefogás értéke hatmillió-kétszázkilencven-kilencezer forint. A mérnökök vonalzója nyomán egy évszázad óta katonásan sorakozó utcákban 2311 család található otthonra. Sokan hagytak föl bodorszéki, homokpusztai, csibafai, csikójárási, szokonyparti tanyai életükkel. Sándorfalvát lerák a kiskertesek, a vikendtanulások.

Az ötezer-velahány száz hektáros sándorfalvi tanyavilágban 151 lakható épület tartanak számon, amely Szatymazzal, Balástyával, Opusztaszerral (Dóccal) határos. A tanyai embereknek orvosi rendelőt, klubot, boltot építettek, de nem olyat, hogy ott marasztotta volna a fiatalokat. Az öregek napközi otthona is csak kaput tár, mert a tanyák népe — mint mondják — kerüli, mint cigány a szántást.

„Tanács” a házasságkötőben

A sándorfalvi tanácsházára mintha az amerikai filmek kis tőzsdéirodájára költözött volna. A teremben körbe rakott, szorosan zsúfolt asztalokon zakatolnak az írógépek, miközben az idős bücsi adót fizetne, fiatallembere veszen hadonászva kéri engedélyt. Aztán ketten érkeznek valami titénivalóval, a tanácstíkárr asszony adatot közöl, a tanvajáró csapat toporog, indulna határszélre, várják a műszakist meg a földhivatal emberét. Közben viszik-hozzák az aktákat, eligazítanak két tévedt helyen járó. Mindez rövid időnek teltevel történik a házasságkötő terembe zsugorított ideiglenes „tanácsházán.” Némj remény tán az ott dolgozóknak, hogy a folyosón garmadával egymásra borogatott asztalok, szekrények mögül már be-beccsap a friss meszelés illata.

Bálint Sándorné tanácstíkárr mondja a nem mindennapi fölfordulásra.

— Annyiban van már a toldozás-foltozás, mint tán három új épület. Amióta tanácsháza lett az épület, azóta mindig alakítjuk. Régi vályogépület.

Sándorfalván a meglevő középületek zöme nyolcvan-száz éves. Még a grófi világban emelték az akkori szükségeknek megfelelően. A tanácsháza az előjáróság épületébe költözött, a téész az uradalmi gazdasági irodába tette a központját. Az ipari szövetkezet helyén volt a múltban a hitelszövetkezet, a mozi és a háziipar a régi kocsmának épületét foglalja, az áfész is uradalmi irodát vett át örökül, az óvoda és az iskola annak maradt, aminek épült.

— Gondot okoz a régi épületek ápolása — kesereg a tíkárr asszony —, hiszen csak az egészséghez az új. Tavaly például kétmillió forintot költöttünk rájuk. Szerencsénk a megyei tanács is ismeri gondjainkat és segítenek.

Tereprendezők — „Biciklifalva”

Az idén belefognak az iskola bővítésébe és vadonatúj óvodának raknak alapot. Az sem titok, hogy idővel valóban a falu közepére kerül a falu közepe. Tágas, mutatós épületsokrot szándékoznak építeni és házakat emelnek a víztorony környékére. A téész gépei már gyalulják, simítják a terepet, készülődnek az építők a nyolcvan porta alakításához. Összebb rázódik egy kicsit a falu, ugyanis Pallavichini gróf a mostani szatymazi határhoz szeretne volna szorítani a falut. A sövényházi kövesút mellé települők viszont a maguk területét mellett kardoskodtak és így üresség maradt a régi meg az új osztás között. Oda kíváncsított az ifjú emberek álmodott paradicsoma, az óvoda is.

Ennek építése már a kezdetkor bájba szaladt. A tanácsi írásból az oka is kiderül: „Az újosztáson épülő óvodához ötven helyre van engedélyünk. A közbeni változások miatt nagyobb lenne az ésszerű. Legalább hevenőt helyet szeretnénk, mert ezen a részen 666 ház helyet adtunk el, és a víztoronyhoz is körülbelül 200 lakás épül. Így mindenképp három tanuló-csoportos óvodára van szükség.”

Figyelemmel a köz kérésére a Magyar—Lengyel Barátság Tsz ingyen átadta a területet, a HÖDGÉP-ek pedig a vas munkához ajánlottak segítséget. A kommunista szombatok és a lomtalanítások bevételeit is erre fordítják. A költségvetési üzemt bízták meg az óvoda-építéssel, hogy hétvégeken is tudjanak majd dolgozni az ajánlkozók.

Rövidesen kiderül: a sándorfalviak bürokráciával kényszerített házasságából ésszerű megoldás születik-e?

Azt már csak halkan suttogják Sándorfalván, hogy az iskola nagybővítése csak pillanatnyi öröm, mert nagyon hiányzik a nagyközösgéből egy olyan épület, ahová nemcsak iskolába járnának a falubeliek, hanem a művelődés központja is lenne. Sőt már most is kéne, ha lenne fizikoterápiás kezelő, hiszen a betegek drága pénztér jönnék be a szegedi zsúfoltságba.

...dóci voltam, Kistelekre jártam a gimnáziumba, és Homokpusztára mentem férjhez. Az uram autószerelő, a 10-es Volánnal dolgozik, én meg, ha lejár a gyes; a patikában. Kint laktunk anyósoméknál, van szőlők, azt műveljük. A gyerekek, Szolti és Robi, őszre mennek a közösségbe, amióta itt lakunk, nehezen maradnak a lakásban.

zikoterápiás kezelő, hiszen a betegek drága pénztér jönnék be a szegedi zsúfoltságba.

A biciklik sorsa teljesen bizonytalan — mutatta a svájci-sapkás ideges viselkedése, miközben kétszer is átvette a pályaváncot a vaskorlát fogódzójának. Majd összerántott szemöldökkel adta tudtára a kerékpár lezárását megleső idegennek; a lakat is tökéletes. Az éppen érkező fiatalasszony nem is titkolta cihantott leállítója szándékát, és elnézést hebegve közölte: nem hiszi, hogy valaki éppen a sándorfalvi bicikliről szeretne írni az újságban. Hasonlóan viselkedett meg a gyógyszerésztől kilépő öregasszony, és a kocsmába siető vendég is. Az utóbbi melegebb emberi tájakra sem resteltte invitálni az útjába állót. Kiss Ferenc sándorfalvi, a Magyar—Lengyel Barátság Tsz sofőrje se ilyen kérdést várt, de készséggel elmondta, hogy tizennyolc évi munkába járása alatt, ha kétszer kocsi ment, sokat mond. Ha csak teheti, a kenyérgőzöst tapossa, mert az általában hű szokott lenni a hajtójához. Neki otthon, a négytagú családban megteszi a régi, huszonnyolcas kerékpár. A négykerékű járgányon különben már az egymilliomodik kilométernél tart, és a biciklik útbeli viselkedéséhez annyit tesz: kiszámíthatatlanok.

Nem titok Sándorfalván, hogy a biciklik sokszor csak az egyik fél elhatározásából cserélnek gazdát. Hiába minden biztosított, a gyakorlott biciklitulajnok könnyű zsákmány a fához kötött kerékpár. A magáról megelégedkezett, gátlástalan kerékpárlopót nehezen csípi tetten még a legéberebb vigyázó is. Vannak hónapok, amikor teljes a csönd a kocsmák környékén, s olyan is megtörténik, hogy ötöseivel, hatosával tűnnek el a biciklik a faluból. Azt beszélék, a megátalkodott kerékpárelkötőnek csak egy nyisszantás a legmegbízhatóbb lánc is. Tömzsi emberke szájából szakadt az elkecserecs, hogy még az elhanyagolt bicikli sem veti vissza a

tolvajt. Az övét is darabokra fűrészelve találta meg a futballpálya melletti gazban, pedig már „keresztbe” forogtak a kerekai, annyira rozoga volt.

A sándorfalvi biciklik leginkább a kocsmá előtt és a busz megállóban találhatók, de hasonló lelőhelyek a boltok körüljái, a templom oldala is. Ráérs nézelődéssel megállapítható: a sándorfalvi biciklik kevés kivételtől eltekintve többségében lezártak. Zömét a hátsó keréken, a kulcos lezáróval, pályvázak meg. Olyanlan is találkoznunk, amelyek kerekéből biztonságból kiengedték a levegőt, hogy gazdájának az unalmas buszozás után legyen mivel hődolni a gumipumpálás szenvedélyének.

Azt sem nehéz észrevenni, hogy a forgalomban levő biciklik majdnem mindegyike megtalálható, mert egyaránt pihen a megállóban szovjet és magyar ember készített kerékpár is. A nagyobb biztonság, mintha a csinos kiskerekű bicikliket övezné. Azokat többszörösen kötik a vaskorláthoz. A legtöbbre dinamót, lámpát szerelnek, és szabályoknak megfelelően hátsó világitást is bekötik. Természetesen, találni némi kereséssel olyat is, amelyek ezeket a kellékeket teljesen nélkülözi. A kerékpártergerben azonnal fölfedezhető a gyermekszállító ülés, ahogy apró saroglyaként ékeskedik a nyereg mögöl. Lehetséges, hogy egyedül a sándorfalvi eset, mikor a félbevágott babakocsi szolgál az emberke támaszául a hajnali zötykölődésen. A megszámlolt 114 kerékpár közül csak egy ilyen volt, de nyilván a busz megállóban kívül őrzésre hagított kerékpárok között még előfordulhat hasonló. A téésziroda és a majorudvarok biciklikarjai történetesen idő hiányában kimaradtak a szemrevételezésből. Önkéntes segítő becslése szerint elképzelhető, hogy reggelként hét óra tájban száz-százötven bicikli lendítenek a téész irányába, és a körnéket írő ember ráfogja: ez már Biciklifalva.

Az otthonteremtés gyakorlata

Mindig mennének a mamához...

...A lakókkal jól megvagyunk, majdnem mind fiatalok. A lakásunk kétszobás, és jó lenne, ha a „hallnak” nevezett sötét lyukon lenne ablak. Így nem sokra tudjuk használni, a férjem az egyik ismerősével szerelt rá elválasztót. Ő csinálta a folyosóra a lambériát, azért, hogy a gyerekek ne tépjék a tapétát. Az 57 négyzetméterért 24 ezer 600 forintot fizettünk. Hát éve vagyunk házások, magunk gyűjtöttük a rávalót. El szoktak jönni a rokonok, megnézik az otthonunkat, s mivel ők általában apósnál, anyósnál laknak, szeretnék maguknak is ilyen. Nekünk nagyon hirtelen jött ez a

ház, augusztusban kezdték építeni, decemberben már költöztek. Mi januárban jöttünk, a hideg miatt nem hoztuk ide a gyereket.

...Egyelőre jól megvagyunk, a mai építkezés nagyon drága, és már mi is gondolkodunk, hogy érdemes-e belefogni. Kicsik a gyerekek, nagyon nem ugrálhatnak. Ha nagyon akarunk, kimehetünk Homokpusztára, betesszük a gyerekeket a Wartburgba, és rövid idő alatt odaérünk. Máshova úgyse tudnánk elmenni, nekünk ez az üdülés. Anyósom sajnált bennünket, mert nagyon szeretünk ott, de örült is, hogy így alakult. A sajátunkba mehetünk... MAJOROS TIBOR